

25-05-008

RONALD FANGEN

Hvad er
syndserkjennelse?

72
1X

Vi sier altså: uten Gud ingen synd. Men man kan også snu det og si: på grunn av synd ingen Gud.

Første del av gruppebevegelsens definisjon lyder: «Synd er alt det som skiller et menneske fra Gud.»

Den moderne hedning vil antagelig si at dermed er han like klok. Man kan snu på tingen så meget man vil, — når han ikke kan godkjenne at han er en synder, hjelper det ikke det minste. Man kan ikke tvinge sig til syndserkjennelse, like lite som man kan løfte sig selv etter håret.

Hvordan får man i det hele tatt syndserkjennelse? Man kan svare ved å betro hedningen en religiøs hemmelighet: når et menneske ser sig selv som synder, skjer det et mirakel. For i det samme øieblikk har det møtt Gud. Guds ånd har arbeidet. Den virkelige syndserkjennelse består nemlig i å se Guds fullkommenhet i Jesus Kristus. Det er den som dømmer ethvert menneske som synder. Det er opplevelsen av den som skaper lengselen hos mennesket etter å komme ut av synd og maktesløshet ved Guds kraft. Dermed er religionen straks blitt en realitet.

Men dette er religiøst sprog og la oss forutsette at det for den moderne hedning lyder som tungetale. La oss forsøke et annet.

Jeg har personlig aldri vært i tvil om jeg var og er en synder. Synd har vært en uomtvistelig realitet for mig fra jeg var barn. Jeg har også ofte selv erfart hvordan alle former for synd er uløselig bundet sammen. Da jeg på Høsbjør hørte folk fortelle at de hadde opdaget én eller et par synder hos sig, tenkte jeg misundelig: lykkelige mennesker, — jeg har dem alle sammen! Og jeg er stygt redd for at de misundelsesverdige menneskene vil komme til å opdage noen flere synder etter hvert.

Syndene har nemlig den egenskap at de ikke optrer enkeltvis, de samarbeider og utviser en loyalitet overfor hverandre som det vilde være mirakuløst å finne hos menneskene innbyrdes. Synden kan med sannhet si som den besattes ånder i Bibelen: Vårt navn er legion, ti vi er mange.

Om menneskenes forhold til synd kunde man skrive tykke bøker; i virkeligheten handler alverdens bøker ikke om stort annet, — mens så merkelig få handler om frelse fra synd. Jeg skal bare nevne noen få, elementære ting her:

Å innrømme at man er synder er vel og bra, men det behøver slett ikke å bety at man har syndserkjennelse. Folk pleier som bekjent med et sukk å si: «Vi er alle syndere,» men det sukket er sannelig som oftest en meget tilfreds kommentar til en fortvilet kjensgjerning. Likesom alle de forskjellige utgaver av synd samarbeider, gjensidig støtter hverandre, har også synderne etablert en slags gjensidig assurance: Vi er alle syndere! Det vilde være meningsløst og nærmest latter-

lig å forsøke å endre noe på det faktum. Mange såkalte kristne mener at det å innrømme synd er en så stor tribut til religionen at ingen kan forlange noe mere.

Men, som sagt: den slags innrømmelser er ikke syndserkjennelse. Saken er den, at det å innrømme synd på ingen måte behøver å bety at man hater den. Her er mennesket ubestendig, upålitelig, selvbedragende over alle grenser.

Det forholder sig slik: *Av og til* hater man sine synder. Når man dagen derpå plages av tommermenn og ruelle og ikke er istand hverken til å tenke eller arbeide, bare er en bundt nerver som skriker, — da hater man rangel. Når man har tapt mere enn man har råd til, hater man spill. Når i det hele tatt ting man gjør plutselig bevirker tap av penger eller sosial ære eller venner, avstedkommer vanskeligheter i familien, da hater man dem. Det er da menneskene fatter de såkalte «gode forsetter», hvormed som bekjent veien til helvede er brolagt.

Det hjelper ikke stort, for det man i alle disse tilfellene hater er visse følger av synd, men ikke synden selv. Når disse følgene er overvunnet er synden like lokkende som før. Det eneste man har lært er å være forsiktig, mere listig i omgangen med sine synder. Det skjer som oftest ved at man kaller noen flere til hjelp. De fleste unge mennesker er tilbøielig til å betrakte synd som spøk og sport: problemet er hovedsakelig å kunne tumle dem. Man lever ennå i den illusjon at mennesket tumler synden.

Den tid kommer da man for alvor begynner å føle

hat overfor synden. Det skjer når man ikke lenger kan oprettholde den illusjon at man tumler sine synder som en overlegen herre og hersker. Det er en hård og kritisk tid. Man føler at man må foreta sig noe. Mange foretar sig en rent uvilkårlig ting: de skjuler den dystre sannhet for sig selv. De flykter fra den. De innrømmer synden den konsesjon som forlanges, betaler tyrannen hans pris, døiver sig med stimulanser, hvirvler med overalt hvor noe skjer, frykter ensomhet mere enn alt og utfolder derfor en eventyrlig energi for å leve i en kunstig ubevissthet. Slik skapes de verdensberømte nevrosen.

Andre — og det er etter hvert mange — vet ingen annen utvei enn å gjøre det Paulus uttrykker slik: «de setter sin ære i sin skam.» De moderne hedninger kan ikke beskyldes for feighet på dette punkt. De erklærer greit og tydelig at de kristne dyder er vanærende, slave-dyder, ynkeverdighet. Animalismen er det eneste menneskeverdige. «Jeg tror på en ensom skapning som dypt inne i sitt hjerte har en fra fedrene nedarvet lyst til å velte sig i skitten og rote i jorden med trynet,» skriver en av dem. Han uttrykker sig brutalt. Som oftest uttrykkes animalismens trosbekjennelse på en fremragende kynisk — uskyldig måte.

Men de fleste av oss forsøker vel å redde oss ved å godta dualismen i livet, forsone oss med våre synder og bestrebe oss for å beherske dem så godt vi kan. Vi er nu engang mennesker. Vi har våre dyders feil og våre feils dyder. Undgår man så meget som mulig å skade andre og å utføre et tilfredsstillende arbeide kan ikke

andre forlange mere og vi får stelle med våre vanskeligheter for oss selv.

Det er plausibelt. Det er mange bra menneskers resonnement. Man kan kalde det den sosiale opfatning av synd. Man sammenligner sig selv med andre. Og i parentes: her er naturligvis den psykologiske forklaring på sladderens uhyre utbredelse. Mange sladrer av ondskap for å skade mennesker man hater og ikke ellers kan komme til livs; men de fleste sladrer og hører spendt på sladder fordi de trenger til stadig nytt sammenligningsmateriale. Å snakke bent ut om sin egen tilstand er upassende; derfor må andre gjøre det for en. Tii gjengjeld får man selv ad samme vei vite rystende ting om andre. Man synes egentlig ikke det er så galt, for man har betalt prisen. Christian Kroghs råd er genialt: «Tal aldri, vondt om dig selv, — det er nok av dem som gjør det.» At sladder er en ytterst upålitelig kunnskapskilde bekymrer ikke folk. De har ikke bruk for eksakte ting, de har bare bruk for en daglig bekreftelse på at andre er minst like dårlige som de selv. Sladderens lyd er den motbydelige mellemting mellom tale og taushet som heter hvisken. Når noen gripes i sladder svarer de også at de ingenting har sagt. Nei, de har bare hvisket.

Det har vært menneskers trøst i alle tider å se sosialt på synden: andre har det likedan. Visssheten om det forhindrer ikke at man har det vondt, at nettene er hårde, nederlagene mange, skammen stor. Det eneste den sosiale syndsbetraktning hindrer er virkelig syndserkjennelse.

Det i Oxfordgruppens budskap som leder til syndserkjennelse er efter min erfaring «de fire absolutter». Til å begynne med syntes jeg som så mange andre at de var latterlige. Her er de:

Absolutt ærlighet. Absolutt renhet. Absolutt uselvishet. Absolutt kjærlighet.

Hvad skal egentlig dette bety? Er det meningen å påstå at menneskene plutselig kan bli fullkomne og absolutte på noen av disse områdene?

Nei, hverken at de er det eller av sig selv kan bli det. Men det er meningen å få det moderne menneske til å se Jesus Kristus: han var «absolutt» ærlig, ren, uselvish, kjærlig. Det er nyttig å tenke over det. Det er en opplevelse å se det. Hvor i all verden og i all historie ser man et menneske som var fullkomment, som i kjøtt og blod, i konkret tilstedeværelse, i tale, gjerning, tanke åpenbarte det hemmelighetsfulle som heter Guds hellighet? Uten denne åpenbaring vilde Guds herlighet være et begrep utenom og over menneskenes liv. Med Kristus er det hellige, fullkomne, blitt menneskelig. *Det har med oss å gjøre.*

Dette er ting som jeg antagelig alltid har visst. Hvad som hendte mig på Høsbjør er at det kom til å angå mig. Ganske enkelt: det dømte mig. Jeg hadde plutselig fått syndserkjennelse.

Og nu skal jeg forsøke å si nøiaktig hvad det betydde for mig.

Det betydde at hvor meget jeg så kunde forklare, determinere, undskylde min synd, så var jeg like fullt en synder. Det betydde at all sammenligning med an-

dre, all tanke på gode bestrebelser, alt jeg indbilte mig å ha drevet av sinnshygiene — at det ikke hjalp det aller minste. Intet godt og ordentlig jeg hadde gjort eller vilde gjøre kunde i og for sig forandre min stilling — fordi jeg stod ansikt til ansikt med det absolutte, med Jesus Kristus, den fullkomne. Det betydde en absolutt dom over mig enten jeg nu hadde vært et adskillig værre eller et adskillig bedre menneske enn jeg var. Jeg forstod at det er ikke tale om grader i synd, eftersom det ikke er tale om noe relativt. I verden, blandt mennesker er alle verdier og alle elendigheter relative, derfor blir ingen verdi helt forpliktende og ingen elendighet blir nødvendigvis til synd. Men Kristus, den fullkomne, dømmer det alt sammen, ikke minst dømmer han vår selvrettferdighet: den blir så fullstendig meningsløs. Det er nesten mere fortvilet å komme med den enn med sine nederlag.

Da forstod jeg et av Kristi ord som alltid har forekommet mig innholdstungt og gådefullt; han sier om ånden at han skal overbevise verden om synd. — «Om synd, fordi de ikke tror på mig.» Det er jo fullkommen klart: det er synd som gjør at menneskene ikke tror og ikke vil tro. *Den egentlige synd, summen av all synd er derfor den at man ikke tror. Når et menneske overbevises av Kristi ånd om det, da får det syndserkjennelse.*

Jeg begynte å se Kristus, og det betydde at jeg for alvor forstod at der er ingen synd uten Gud — og at det uten Gud heller ikke er noe håp. Intet håp for det enkelte menneske. Intet for menneskeheten. Da er

dødens og destruksjonens lov den eneste seirende i verden. — Det er det som er uttalt så genialt enkelt i lignelsen om den fortapte sønn. «Jeg vil stå op og gå til min far og si: Far, jeg har syndet mot himmelen og mot dig.»

Det høres enkelt, *men det er et mirakel når det skjer.* Forståelsen av at ens liv er en gave fra livets Herre — det er forutsetningen for at man erfarer hvad synd er og at forbindelsen med Gud er mere verd enn alt. Den må gjenoprettes om den har vært brutt. *Man må ville stå op, gå til livets Herre og si: det er mot dig jeg har syndet, for jeg har holdt meg borte fra dig og krenket livets eneste grunnleggende lov: samfundet med Gud.*

Et veldig ord av Paulus blev levende for mig på Høsbjør: «Ellet vet I ikke at eders legeme er et tempel for den Hellig Ånd, som bor i eder, og som I har fra Gud, og at I ikke hører eder selv til?»

Jeg hadde altså ikke lenger noen tvil om riktigheten av gruppebevegelsens definisjon: «Synd er alt som skil- ler et menneske fra Gud.»

Definisjonen fortsetter: «og fra medmennesker.»

Sammenhengen er utvilsom og bevises av psykologiske lover som enhver kan kontrollere ut fra sine egne erfaringer.

Jo dårligere det står til med en selv, desto dårligere er forholdet til ens medmennesker. Er man utilfreds med sig selv, lar man det gå ut over andre. Den farligste

form for mindreverdighetsfølelse er den aggressive: den misfornøielse, det hat man føler overfor sig selv og som er fruktesløst fordi man ikke vet hvordan årsakene til det skal bli rykket bort — det mener man å se som forakt i andres øine. Den eneste utløsning den situa- sjon byr på er å gå angrepsvis til verks overfor den. På den måten oppstår en bestemt kverulanttype. Av den samme grunn har hele folk ofte ligget i kamp med andre. Denne fortvilede måten å kompensere mindreverdighets- følelse på er årsaken til adskillige av verdenshistoriens kriger. Og derved har denne synd forvoldt lidelser for millioner, — slik som individuell synd alltid forvolder andre lidelser.

Tilsynelatende mindre sosialt farlig, men kanskje ennu mere individuelt ulykkelig enn den aggressive reak- sjon på selvforakt er den utveien: å isolere seg, trekke sig tilbake, bli asosial. Man forsvarer sig med en eller annen individualistisk livsanskuelse. Men denne art av nevrotisk isolasjon er et vrengebillede av all individua- lisme. Den er nederlag og flukt. Ser man nøie efter er den også sosialt farlig: den berøver det menneskelige samfund all kraft: Den undergraver det frie fellesskap. Den skaper uvegerlig en atmosfære av utrygghet, mis- tanke. Når ett menneske gjemmer sig, føler også andre sig nødt til å gjøre det. Det blir uoverkommelig vanske- lig å finne en felles basis for løsningen av selv de enkle- ste felles anliggender. Jeg tror at det moderne samfunds dødelige sykdom består i at ikke en eneste ideel verdi, tro, håp, bestrebelse, gjennemsyrer det og forener men- neskene i en følelse av fellesskapets kraft og patos. Det

eneste de har felles er det som adskiller dem: mistanke, angst, — følelser og erfaringer som leder til asosialitet. Det er et ulystbetonet fellesskap. Et sosialt liv bygget på sand, det er det skrøpeligste av alt skrøpelig. Og jeg er overbevist om at gjenskapes ikke i verden det høieste fellesskap vi kjenner: det kristne fellesskap i frihet og kjærlighet, da vil vi komme til å erfare et annet fellesskap: i tvang, under jerndisiplin, hvor mennesket ikke respekteres som *individ* for to øre.

Til den individuelle isolasjon svarer klasseisolasjonen og symptomene er de samme: gjensidig mistanke og utrygghet, som igjen fører til aggressivt hat.

Det finnes sikkert ikke ett menneske som har undgått å erfare hvordan forholdet til andre mennesker blir irriterende og ulykkelig. Man skylder på andre. Stundom kan man i og for sig ha god grunn til det. Og allikevel er det hele en sykdom i en selv. Lever man i sammenheng med Gud, er det ens stadige ihigen å være fylt av Kristi sinn, da er man usårlig. Å «elske sine fiender» føles urimelig for kjøtt og blod, og det betraktes som et paradoksalt kristent postulat; men det er praktisk mulig: Kristus gjorde det. Jo mere man ser og får av Kristi kjærlighet, desto mere forsvinner frykten og isolasjonen overfor medmennesker. Derfor heter det også i Johannes' brev: «Frykt er ikke i kjærligheten, men den fullkomne kjærlighet driver frykten ut.»

Kan jeg stå inne for dette? Så meget kan jeg med sikkerhet si: jeg var blitt temmelig trett av de fleste mennesker, som følge derav irriterende, rastløs, utålmodig. Jeg syntes jeg kunde dem utenat. Jeg syntes at når jeg

opfylte mine samfunnsplikter, var glad i min familie og mine venners venn, når jeg dertil i mitt forfatterskap gav det beste jeg kunde gi — så hadde ingen noe ytterligere krav å stille til mig. Særlig var jeg lei av menneskers elendighet. Jeg syntes den var banal, — hvad den også som oftest er. Hemmeligheten var jo at jeg stod maktesløs overfor den. Der, direkte, ansikt til ansikt med folk, hadde jeg ingenting å gi. Jeg kunde ha nok med mine egne problemer. — Vel. Og nu? Det kan sies meget kort: jeg har fått en tro på mennesker som jeg ikke tenkte mig muligheten av å få mere. Jeg har sett mere oppløftende ting i mennesker på noen få måneder enn før i årevis. Det skaper en takknemlighet som forandrer livets karakter. Og etterat jeg har erfart på mig selv og sett hos andre hvad kristen livsforvandling utretter, synes jeg mere og mere at jeg kan se hvordan alle mennesker er «skapt i Guds billede,» om de har forfusket det aldri så meget.

«Den fullkomne kjærlighet» har jeg på langt nær. Men jeg vet den skal vokse. Og jeg er ikke i tvil om at det som stenger mig fra medmennesker er min egen synd, — hovmod, forakt, mistenksomhet, hvad det så kan være.

Jeg har ikke innlatt mig på å nevne op og karakterisere forskjellige synder. Det er også overflødig. Det er fellesmenneskelig gods; det er kjent av alle.

Men jeg vil si noen ord om den spesielle form for synd som nevnes først i den norske kirkes syndsbekekkelse: *Tankens*. Det er ikke uten grunn den nevnes først. Den *representerer* nemlig alle andre synder. Den

dystre hemmelighet er at et menneskes synd som oftest terroriserer hans tanke.

En eller annen har sagt at «all filosofi er et selvforsvar.» Det er en uhyggelig påstand, men vi har i særlig grad fått den bekreftet i vår tid. Hvilket land mangler en djeveblendt dialektisk tenker som kan forsvare dets spesielle systemer og overgrep? Hvilket menneske lar ikke tanken opspore alt som kan skjule og forsvare dets spesielle skavanker? Hvorfor er saklighet så sjelden? Hvorfor finner man snart ikke et eneste menneske som overhodet forsøker å bedømme ting, forhold, andre mennesker objektivt? Hvorfor er vårt offentlige liv på alle områder, ikke minst i pressen, opfylt av personforfølgelse og psykopatiske utbrudd av hat, forfengelighet, krenkelser, alt sammen utstyrt som samfundsbekymret filosofi. Der er bare den ene forklaring at den tanke man ynder å kalle fri er beslaglagt av mindreverdige egenskaper hos folk, som *den* skal gi et bedre utseende. Verdens avgjørende ulykke idag er at den er opfylt av slavebundet og derfor nevrotisk tankegang.

Jesus Kristus var «uten synd». Intet skilte ham fra Gud. Han levet i uavbrutt samfund med ham og erklærte det var hans mat å gjøre Guds vilje. Intet skilte ham fra menneskene, for han eiet den fullkomne kjærlighet, skulde intet skjule, kom ikke for å dømme, men for å frelse og nedbad tilgivelse over sine fiender, fordi de ikke visste hvad de gjorde.

Det er denne Kristi fullkommenhet som dømmer men-

neskene. Den er en åpenbaring av Guds hellighet. Uten den ingen synd. Å se den vil si å få syndserkjennelse. Og med den kommer trangen til et nytt liv, behovet for Kristi kraft, alt det som ligger i ordet frelse.

Når disse tingene, som man har lest om og spekulert over, plutselig blir virkelighet i ens liv, da *skjer* det for alvor noe. Vidunderlige kraft som åpner veien fra mennesket til Gud, — og fra menneske til menneske! Det er regenerasjon. Mens livet som man selv lever og leder det for de flestes vedkommende snevres inn efter hvert som årene går, betyr den kristne livsforvandling at det utvides, befries fra trykk, både får trygghet og spenning — et nytt perspektiv. Den operasjon som begynner med syndserkjennelse, er en operasjon med hundrede procents sikkerhet for livet. Det er litt urimelig at ordet er blitt så forhatt.

«Synd er alt som skiller mennesket fra Gud og fra medmennesker.» Se hvor godt det passer til Kristi bud, hans avgjørende, positive bud: *du skal elske*.

«En lovkyndig spurte for å friste ham: mester, hvilket er det største bud i loven? Han sa til ham: Du skal elske Herren din Gud av alt ditt hjerte og av all din sjel og av all din hu. Dette er det største og første bud. Men det annet er like så stort: Du skal elske din neste som dig selv.»

Hvad annet kan helbrede verden enn denne Kristi kjærlighet, levendegjort i forvandlede mennesker?

